

MATILDA

(proposada per Cicle Superior)

Fitxa tècnica i artística de la pel·lícula

Títol Original: Matilda

Direcció: Danny de Vito

Guió: Nicholas Kazan y Robin Swicord (basat en el llibre de Roald Dahl, *Matilda*, Madrid: Alfaguara, 2003)

Muntatge: Lince Klingman y Brendt White

Música: David Newman

Fotografia: Stefan Czapsky

Producció: Jersey Films

Intèrprets: Mara Wilson (**Matilda**), Danny de Vito (**Sr. Wormwood**), Rhea Perlman (**Sra. Wormwood**), Embeth Davitz (**Srta. Honey**), Pam Ferris (**Srta. Trunchbull**), Paul Reubens (**Michael**)

Nacionalitat: EE.UU., 1996

Durada: 93 minuts

Resum

Matilda, la protagonista d'aquesta pel·lícula, és una nena especial que no encaixa amb el seu entorn familiar. És clarament superdotada i li interessen els llibres i pensar, mentre que als seus pares els agrada la televisió i la passivitat. A l'escola tampoc troba el seu lloc, perquè li resulta desagradable el tracte i no hi apren res. El tracte de la directora, la senyora Trunchbull, és nefast i autoritari. Només la presència de la seva mestra, que no en va es diu Senyoreta Honey, li fa la vida agradable. Després d'una colla d'aventures, no pas ben agradables, el destí li proporciona un final feliç.

Pel professorat

Roald Dahl (1916-1990), autor nascut al país de Gal·les, de família noruega, va escriure *Matilda* el 1988. És una novel·la per a joves, però molt suggerent per als grans i amb força dosis d'ironia i d'humor gràcies a les exageracions i a la caricatura que fa dels personatges.

La pel·lícula és força fidel al llibre i es pot combinar molt bé la lectura del text amb la fílmica tal com plantejarem en aquesta fitxa, per tal d'ajudar els nois i noies de 10, 11 i 12 anys a llegir tant literatura com cinema. Es també una manera clara de mostrar-los que els guions cinematogràfics sorgeixen d'algun lloc i fer evident la relació entre aquestes disciplines.

Pel que fa a la família, es tracta d'una crítica mordaç i sarcàstica del sistema de vida de certa classe mitjana sense horitzons ni aspiracions personals, d'una mediocritat

total. Les relacions familiars són qüestionades fins al punt que Matilda prefereix quedar-se amb la seva mestra i no li importa perdre la seva família.

Quant a l'escola, el personatge de la directora, la senyora Trunchbull, és tota una declaració de guerra a un tipus de sistema educatiu. No cal dir que Dahl no va ser feliç a l'escola, però, al marge de la seva biografia, la pel·lícula ens aporta una oportunitat esplèndida per reflexionar sobre l'educació i els seus mètodes.

Es tracta d'una narració que té tots els ingredients dels contes clàssics: situacions fantàstiques, intriga, emoció, interès, implicació, bons i dolents, etc. I per això també provoca l'adhesió que provoquen els contes.

Una recomanació especial és que els nens i nenes llegeixin el llibre. Serà a criteri del/la mestre/a proposar la lectura abans de veure la pel·lícula o després, en tot cas és important generar un debat sobre les adaptacions literàries al cinema.

En aquesta fitxa, nosaltres, però, ens proposem de treballar la pel·lícula, si bé l'acompanyarem amb fragments del llibre. Així que cenyirem l'anàlisi i la reflexió al text visual.

Escenes del DVD

1. Matilda s'ocupa de si mateixa	11. Matilda descobreix els seus poders
2. Rata de biblioteca	12. Te amb la senyoreta Honey
3. Els nens castiguen els pares	13. Li fan por els gats!
4. Lliçó de negocis	14. Amagant-se de Trunchbull
5. El barret i el superglue	15. Controlant els seus poders
6. Anem a sopar!	16. F.B.I.
7. Matilda va a l'escola	17. Llicó per Trunchbull
8. Els nens poden volar	18. La venjança dels infants
9. La senyoreta Honey	19. L'adopció de Matilda
10. Bruce i el pastís de xocolata	20. Una família feliç

Visionat de la pel·lícula

Proposem de veure la pel·lícula sencera i en tot cas retornar a les escenes que es vulguin comentar.

ABANS DE VEURE LA PEL·LÍCULA

Les caràtules

OBSERVACIÓ

1. Què veus? o ¿Què veiem en aquestes caràtules (colors, formes, figures, disposició de les formes, atmosfera...)?
2. Què et suggereix el que veus? ¿Amb quins aspectes o temes relacionaries la caratula: una estació de l'any, un període de la vida, un tema social, un estàtua, etc ?
3. Què hi podria haver, encara que no ho veiem? (Olors, sons, temperatura, estats d'ànim, vida dels personatges, lloc, època ...)
4. Si coneixes algú que tingui alguna cosa en comú amb el personatge principal, diguis en què: gest, posat, aspecte, manera de vestir, etc.
5. Què ens diu aquesta caràtula sobre la pel·lícula?
6. Hi ha alguna cosa que et sorprengui en aquesta caràtula?
7. Quins interrogants et planteja?
8. Si en tens, com hi respondries ?
9. On pots trobar més informació sobre algun dels aspectes que t'hagin sorprès?

Estudi de les tres caràtules que proporcionem:

- De cadascuna
 - Què ens diu la fotografia?
 - De què ens informen les lletres?
 - Hi ha descripció del contingut del film? Si és que sí, en què consisteix?
- De la que nosaltres usem
 - Què remarca?
 - Al final del film, pots identificar de quina escena es tracta o és un muntatge que no té res a veure amb la pel·lícula?
 - Quines expectatives et crea? Al final del film creus que s'han acomplert les expectatives que t'oferia la caràtula? Per què?
 - Què té de diferent respecte de les altres?
- Personalitza la caràtula.

Dibuixa la teva caràtula a partir de distints elements que puguis trobar a Internet: lletres, fotografies dels actors, fotogrames de publicitat, etc.

L'acció

- A quina època passa la pel·lícula?
- On passa l'acció?
- Descriure els escenaris interiors o exteriors on passa l'acció

Espai	Descripció
Casa	
Escola	
Biblioteca	
.....	
.....	

DESPRÉS DE VEURE LA PEL·LÍCULA

Comprensió de la pel·lícula

Abans d'entrar a l'anàlisi i reflexió cal assegurar-se que s'han comprès els aspectes rellevants de la pel·lícula. Per això, es poden fer preguntes de l'estil:

- De quines persones es compon la família de Matilda?
- Com es diuen els personatges principals?
- De què treballa el pare de Matilda?
- A què es dedica la seva mare?
- Quina mena de llibres llegeix Matilda?
- Quins són els poders mentals de Matilda?
- Quin és el punt flac de Trunchbull?

Pla de discussió

Per a treballar primer individualment i després en grup:

- Afegir-hi algun personatge més o treure'n algun.
- Afegir-t'hi tu fent un paper. (Pots triar un dels papers que ja hi ha o afegir un nou personatge inventat)
- Amb quin dels personatges viuries i amb quin no? per què?
- Quins valors representen els distints personatges del film, es pot posar una llista de valors positius (solidaritat, tendresa, estimació, tolerància, comprensió, generositat, amicitat, honradesa) o valors negatius (poder, egoisme, desconfiança, superficialitat, consumisme, inflexibilitat, passotisme, odi, violència, etc.)

Els personatges

Per facilitar la lectura potser estaria bé que els estudiants coneguessin els noms dels personatges principals de la pel·lícula. Suggestim d'escriure a la pissarra els noms i pronunciar-los perquè els puguin identificar.

També se'ls pot suggerir que busquin quin és el sentit en anglès dels noms d'alguns personatges:

Wormwood: amargura

Honey: mel

- Proposem fer un estudi detallat de les característiques físiques i psíquiques que mostren els protagonistes de la pel·lícula

➤

Nom	Trets físics	Trets psicològics
Pare		
Mare		
Germà		
Honey		
Trunchbull		

- Buscar els adjectius que millor defineixin els personatges

* AJUDA

Trets físics

Algunes observacions que es poden fer:

- Aspecte físic general: alt, prim, ros, fort,
- Com gesticula, com es mou: elegant, nerviós,

Trets psicològics

Buscar algun adjectiu que vagi bé per usar en la descripció dels personatges:

bondadós	perseverant	generós	humil
calmat	solidari	indiferent	obedient
tolerant	ordenat	impacient	colèric
pacient	voluntariós	sincer	respectuós
delicat	amical	bondadós	apassionat

Com ho explica la novel·la?

"La senyoreta Jennifer Honey era una persona dolça i tranquil·la que no alçava mai la veu i que poques vegades veien riure, però no hi ha dubte que posseïa la rara qualitat de ser adorada per tots i cadascun dels infants de qui tenia cura. Semblava entendre del tot l'espant i la por que tan sovint aclapara els infants quan per primera vegada a la vida els empenyen dins una classe i els diuen que han de creure. Una curiosa cosa gairebé tangible irradiava de la cara de la senyoreta Honey quan parlava al confós i enyorat novell.

La senyoreta Trunchbull, la directora, era una mica diferent, certament. Era un gegantí i sant terror, era un monstre ferotge i titànic que matava de pànic alumnes i mestres plegats. Tenia una aura d'amenaça fins i tot de lluny, i quan se t'acostava notaves el perillós foc que li rajava, com si fos un ferro roent. Quan marxava -la senyoreta Trunchbull no caminava mai, sempre marxava com un soldat d'assalt amb passa llarga i braços volants-, quan marxava pel corredor podies sentir clarament el seu ronc, i si s'esqueia que un rogle d'infants li venia al pas, el partia, com un tanc, i veies les personetes obrir-se a banda i banda. Gràcies a Déu, no en trobem gaires de persones com ella, en aquest món, tot i que de fet hi són i tothom se'n pot topar almenys una a la vida. Si mai et passa t'has de captenir com et captindries si topaves amb un rinoceront rabiós a la selva: has d'enfilar-te al primer arbre que vegis i estar-t'hi fins que se n'hagi anat. Aquesta dona, amb totes les seves excentricitats i amb la seva aparença, éra gairebé impossible de descriure, però en faré un intent més endavant." Pàg. 67

COMPRESIÓ DEL FILM

La pel·lícula

- Com explica la pel·lícula el creixement de Matilda?
 - Com presenta el personatge de Trunchbull quan apareix per primera vegada?
 - Reflexiona sobre el sentit de l'ús de la càmera lenta i de la càmera ràpida. quins efectes diferents es produeixen?
 - Com s'aconsegueix la tensió i el suspens en cinema? Fixa't en el moment que Trunchbull busca Matilda sota la taula i explica com es fa per mostrar la tensió i el suspens.
-
- Quant temps passa aproximadament des de l'inici de la pel·lícula fins a la darrera escena? Com ho sabem en el film?
 - Formula un judici d'algun aspecte del film que t'hagi cridat l'atenció com ara: el paper dels actors, la fotografia, la música, el vestuari,
 - Des de quin punt de vista està explicada la pel·lícula? Marca amb una creu el que creguis correcte
 - a. Per ordre cronològic
 - b. Des del començament del problema
 - c. Amb salts enrera (retrospecció o flash back)
 - d. Amb salts endavant o flash Forward
 - Recordes alguna seqüència o fotograma especialment impactant?

Efectes del cinema

Fora bo comentar cinematogràficament la primera entrada de la Trunchbull, des de 21:32 a 23:30, passar-la lentament o més d'una vegada perquè els alumnes vegin com es construeix un efecte a partir dels enquadres, els plans i els ritmes.

- Quins són els moments especials del film per a tu?

1.
2.
3.

- Resumeix l'argument del film en 5 ratlles

1.
2.
3.
4.
5.

- Tria un personatge del film i inventa un diàleg entre ell i tu. Què li preguntaries, què li aconsellaries, què li suggeriries, etc.

(El teu nom) -
(el nom del personatge)-
-
-

- Canvia el final de la pel·lícula

- Adaptar (adaptar AQUÍ i ARA) Com seria la pel·lícula avui dia o al nostre país?

TEMES

Comentari de frases

Comentar algunes frases de la pel·lícula que els hagin pogut cridar l'atenció com ara:

- Qualsevol escola és millor que no tenir escola
- Creia que els adults no tenien por de res
- Tenir poder no és tant important com saber què fer-ne

.....

Els llibres i la lectura

La pel·lícula ens parla del plaer de descobrir el món a través dels llibres i de com la lectura ens permet d'aprendre i de gaudir.

Pla de discussió sobre el llegir:

1. T'agrada llegir?
2. Per què llegeixes o per què no llegeixes?
3. Quina diferència hi ha entre llegir i no llegir?
4. Què és el que t'agrada del llegir?
5. Què no t'agrada del llegir?
6. És cansat llegir?
7. Què ens aporta la lectura?

De la novel·la

"Aquella tarda, quan el senyor Wormwood tornà del garatge, tenia la cara fosca com un núvol de tempesta, i era clar que un o altre no trigaria gaire a rebre. La seva esposa reconegué els senyals immediatament i es féu fonedissa. Llavors va galopar cap a la sala d'estar. Va resultar que Matilda estava arraulida a la butaca del racó, totalment absorbida per un llibre. El senyor Wormwood engegà la televisió. La pantalla s'il·luminà. El programa esclatà. El senyor Wormwood ullà Matilda. Matilda no s'havia mogut. Havia arribat a aprendre a bloquejar-se les orelles contra l'horrible so de la terrible capsula. Continuava llegint, i això degué enfurismar el pare. Potser la ira se li intensificà perquè la veia complaure's en una cosa que era enllà de l'abast d'ell.

- No pares mai, de llegir?- li roncà.
- Ah, hola, papa -va dir ella, agradosa- ¿Has tingut un bon dia?
- Què és, aquesta porqueria? -va dir, arrabassant-li el llibre de les mans.
- No és porqueria, papà, és molt bonic. Es diu *El poni vermell*. És de John Steinbeck, un escriptor americà. Per que no te'l llegeixes? T'agradaria.
- Això és una porqueria -va dir el senyor Wormwood-. Si és d'un americà, segur que és una porqueria. Només escriuen porqueries.
- No, papà, és molt bonic, de veritat. És de...
- No vull saber sobre què és -bordà el senyor Wormwood-. I a més, n'estic ben tip, del teu tant llegir. Au, ves i fes alguna cosa de profit. I amb un rampell temible va començar a esquinçar les pàgines del llibre, arrencant-les a grapats i llençant-les a la paperera.

Matilda quedà glaçada d'horror. El pare continuà. No hi havia gaire dubte que l'home sentia una espècie de gelosia. Com gosa, semblava dir a cada pàgina que estripava, com gosa passar-ho bé llegint, si jo no puc?

Com gosa aquesta mocosa?

- és un llibre de la biblioteca! -xisclà Matilda- No és meu! L'haig de tornar a la senyora Phelps!

- Ara doncs, n'hauràs de comprar un altre, oi? - va dir el pare encara arrencant fulls-. Hauràs d'estalviar de la teva setmanada fins que tinguis prou cèntims a la guardiola per comprar-ne un de nou per a la teva preciosa senyora Phelsp, oi? I dient això, llença les ara buides cobertes del llibre a la paperera i se n'anà de la cambra, deixant la tele bramant." Pàgs. 39-41

La família

La família de Matilda es presenta com un antimodel que pot ser molt útil per reflexionar sobre la pròpia família.

La família de Matilda

- . Quina relació hi ha entre els membres de la família?
- . Quines coses tenen en comú els distints membres?
- . Quines diferències hi ha entre els pares i el germà i Matilda?

Relació entre germans

- . Quina relació tenen els dos germans?
- . Com podrien millorar la seva relació?

La honestedat

El pare de Matilda ven peces de cotxes robats. Aquesta acció es pot analitzar des de dues perspectives la legal i la moral.

TEXT

De la novel·la

"Les serradures - deia ufanós- són un dels grans secrets del meu èxit. I no em costen ni un cèntim. Me les donen de franc a la serradora.

- I per a què les fas servir? -li preguntava Matilda.
- Ha! -feia el pare-. Ja t'agradaria saber-ho.
- No entenc com les serradures et poden servir per vendre cotxes de segona mà, papà.
- Perquè ets una criatura ignorant - deia el pare-. No tenia un parlar gaire delicat, però Matilda ja hi estava feta. També sabia que li agradava d'ufanar-se i li donava peixet sense cap mena de vergonya:
- Deus ser molt llest, per trobar utilitat a una cosa que no et costa res -deia ella-. M'agradaria saber-ne com tu.
- No podries pas -deia el pare-. Ets massa beneïta. Però ho explicaré perquè aquí hi ha en Mike, que un dia m'ajudarà en el negoci.- Ignorant Matilda, es va tombar cap al fill i va dir.- : Tinc una alegria quan compro un cotxe a algun imbècil que ha fet anar les marxés tan malament que canten com boges. L'hi compro barat. Tot el que faig és barrejar un grapat de serradures amb l'oli de la caixa de canvi, i llavors funciona suau com una seda.
- I quanta estona va com una seda abans no torna a cantar? -li va preguntar Matilda.

- Prou per dur el comprador un bon tros avall -va dir el pare, amb una ganyota. Un centenar i mig de quilòmetres.
- Però això no és honrat, papà -va dir Matilda- és fer trampes.
- No s'ha fet ric ningú sent honrat -deia el pare-. Els clients hi són per enganyar-los." Pàgs. 22 i 23

. Comentar el text o el fragment de pel·lícula on s'exposa aquesta situació.

LA FAMÍLIA I TU

Posa una creu als que facin cada una de les següents accions :

PARE MARE GERMANS AVIS JO ALTRES NINGÚ

- Despertar-te.
- Preparar-te l'esmorzar.
- Tenir cura de tu quan estàs malalt/a.
- Recordar-te que t'has de rentar.
- Fer el teu llit.
- Ajudar-te a fer els deures.
- Posar-te el menjar a taula
- Mirar-te les notes.
- Anar a parlar amb el mestre.
- Fer-te anar a dormir.
- Fer-te dutxar.
- Comprar-te regals, roba,...
- Mirar-te les llibretes.
- Renyar-te.
- Ordenar-te els llibres.
- Pegar-te.

Després d'haver omplert la graella reflexiona sobre el resultat. Creus que queda equilibrat? Creus que la teva posició respecte a les tasques familiars és clara? Pots millorar alguna cosa, tant per tu com per la teva família, després de la lectura d'aquest gràfic?

L'escola

La pel·lícula planteja un tipus determinat d'escola i d'aprenentatge, tant pel que fa a la manera d'instruir de les mestres, com per la consideració que tenen els pares respecte a l'educació dels fills.

➤ Qüestions

1. Comentar el tipus d'escola on va Matilda
2. Com és l'escola, l'edifici, el pati?

3. Com són les mestres? Qualitats i defectes
4. Què demana o exigeix el mestre?
5. Parlar sobre el paper dels deures
6. En què s'assemblen als nostres mestres i en què és diferencien?
7. Pots dir alguna peculiaritat de l'escola que t'hagi cridat l'atenció a la pel·lícula?

Tipus d'escola i d'educació

- Què passa quan el mestre es retrassa?
- Els alumnes poden parlar si no els pregunten?
- Què passa si no porten els deures fets al quadern?
- Quines són les raons per les quals han de portar els deures fets?
- Creus que són feliços els infants en aquesta escola? Justifica la teva resposta.

Altres qüestions per al debat

- Comparar la nostra escola i la de la pel·lícula
- Pensar en l'escola que ens agradaria.
- Buscar quadres i fotografies d'escoles distintes i comparar formes educatives diferents.

Què et sembla que ha de fer el mestre?

MAI SEMPRE DE VEGADES

Arribar tard.
 Explicar la lliçó.
 Llegir el diari.
 Corregir les llibretes.
 Renyar tot el dia.
 Procurar que els nens
 treballin a gust.
 Ajudar els que els costa
 entendre les coses.
 Collir els papers que
 els nens tiren a terra.
 Vigilar que ningú no es faci mal.
 Posar bones notes.
 Ser amic dels altres mestres.
 Posar deures.
 Insultar els nens.
 Mirar quins nens falten a classe.
 Jugar amb els nens.

En el cas d'haver marcat SEMPRE o DE VEGADES, explicita de quina manera: quan, com, etc..

Sistema d'ensenyament.

- . Com són les classes a l'escola de Matilda?
- . Quina mena d'alumne promociona aquesta escola?
- . Quina diferència hi ha entre la classe de la senyoreta Honey i el sistema que proposa Trunchbull?

Els càstigs

- . Quins són els càstigs habituals a l'escola de Matilda?
- . Què opineu dels càstigs que hi ha a la pel·lícula?

Ser diferent

Diem que Matilda és una nena diferent, però què és "ser diferent"?

- Diferent de què i de qui?
- Pot ser que tots tinguem trets curiosos i exòtics vistos des d'una altra persona?
- Ens sorprenem de certs costums d'altres persones?
- Com ara de quins?
- Pot ser que la nostra manera de ser sorprengui a molta gent?
- Ser diferent vol dir ser superior?
- Ser diferent vol dir ser inferior?
- Qui és diferent?
- Pot ser que tots siguem diferents ?
- I en quin sentit podem dir també que tots som iguals ?

Les relacions humanes*Matilda i la senyoreta Honey*

- . Quines qualitats troba Matilda en la senyoreta Honey?
- . Quines qualitats troba la senyoreta Honey en Matilda?
- . Què hi ha de positiu en la relació entre Matilda i la Senyoreta Honey?

L'explotació

Entre les "qualitats" de Trunchbull, hi ha la d'intimidat i explotar la seva neboda, arrebaissant-li els béns. Aquesta és una conducta de dominació de la qual hem de fugir. Si som forts no hem de dominar, sinó ajudar i si som febles hem de procurar sortir d'aquest atzucac i no ésser-ne víctimes passives. El més important és donar-se d'on ens trobem i de reconèixer si som maltractadors o víctimes.

- Com se sent la Senyoreta Honey respecte a la seva tia?
- Què podria fer per surtir-se'n?
- Com ajuda Matilda a la senyoreta Honey?
- Coneixes algun cas d'extorsió o d'abús aprop teu?
- Creus que la persona que el pateix n'és conscient?

- Què proposaries per superar-ho?
- Quins mecanismes personals tenim per encarar-nos amb situacions d'abús?
- Les lleis hi poden fer alguna cosa?
- Com descriuries la relació que tenen pares i fills a la pel·lícula?

➤ Significació d'alguns personatges

Enllaça alguns dels personatges amb algunes actituds vitals:

Pare	Diligència
Mare	Simpatia
Germà	Encant
Honey	
Trunchbull	

El final de la pel·lícula

En petit grup prepareu un guió de com segueix la pel·lícula, com si hagués de durar 5 o 10 minuts més. Podeu allargar o canviar el final.

Una vegada fet el guió us repartiu els papers i l'escenifiqueu. Entre tots podem tenir quatre o cinc finals diferents. Visca la imaginació!

Per saber-ne més

Roald Dahl, *Matilda*, Madrid: Alfaguara, 2003

<http://usuarios.lycos.es/roalddahl/>

http://usuarios.lycos.es/roalddahl/Cine_Dahl.htm

<http://www.alfaguarainfantil.com.ar/autores.asp?idautor=43&nombreaautor=Roald%20Dahl>

AVALUACIÓ

- Per què m'ha servit haver vist i treballat aquesta pel·lícula?
- Quina relació té el que hem vist i fet amb la meua vida?
- Si hagués de triar una imatge de la pel·lícula per resumir la meua valoració, seria ...